

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

NEMZETKÖZI KÖZJOG II. - NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAKOS HALLGATÓKNAK

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Az államterület és más területek nemzetközi jogi helyzete 1/2

Szalai Anikó

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 20 dia

Tartalom:

- Az államterület és más területek
- Az államterület fogalma és alkotó elemei
- Az államterület megszerzésének és elvesztésének jogcímei régen és ma
- A vízi államterület
- A Duna jogi helyzete
- A tengeri államterület
- Az államterület tartozékai
- A légi tér nemzetközi jogi helyzete

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 20 perc

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 45 perc

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző** kérdések egészítik ki, amelyek a tananyag végén találhatók.

Fogalomtár elsajátítására szánt javasolt minimum időtartam: 10 perc

Az államterület és más területek

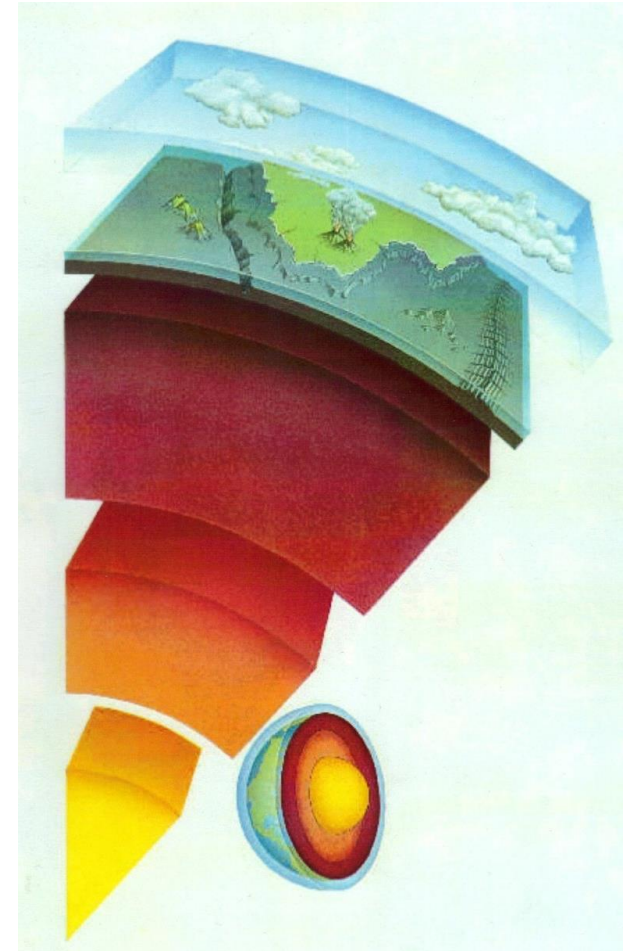

A terület jogállás szerinti felosztása

- Államterület
  - Szárazföldi
  - Vízi:
    - Édesvízi
    - Tengeri
  - Légi
- Nem államterület
  - Uratlan terület
  - Mindenki által szabadon használható terület
    - Nyílt tenger
    - Mélytengerfenék
    - Nemzetközi légtér
    - Világűr
  - Különleges státuszú terület
    - Területigazgatási jogok nem saját államterületen
    - Nemzetközi igazgatás alatt álló területek
    - Sarkvidékek

Az államterület fogalma és alkotó elemei

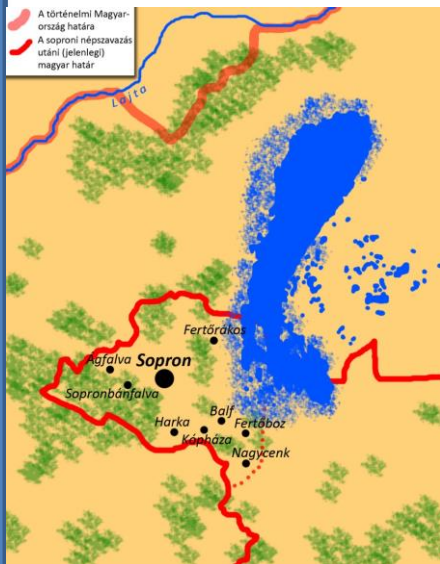
- Fogalma: az államterület az a térség, ahol az állam minden más állam kizárásával területi főhatalmat gyakorol
- Alkotó elemei:
szárazföldi, vízi, légi
- Kvázi államterületek:
úszó államterület,
repülő államterület

Az államterület megszerzésének és elvesztésének jogcímei régen és ma

- Természeti esemény
- Okkupáció
- Annexió
- Cesszió
- Elbirtoklás
- Területszerzés ellenszolgáltatásért
- Közigazgatási cesszió
- Földrajzi összefüggés

AZ EGYES ÁLLAMOK RÉSZESÉDESE, (Az 1910. évi népszámlálás alapján)

13 km Légiutakon
ROMÁNIA 102.813 5.227.981

52. N. SZ. KÖRLEVEGŐ:
a) az anyaországi elszakított részek 20.829 1.527.896

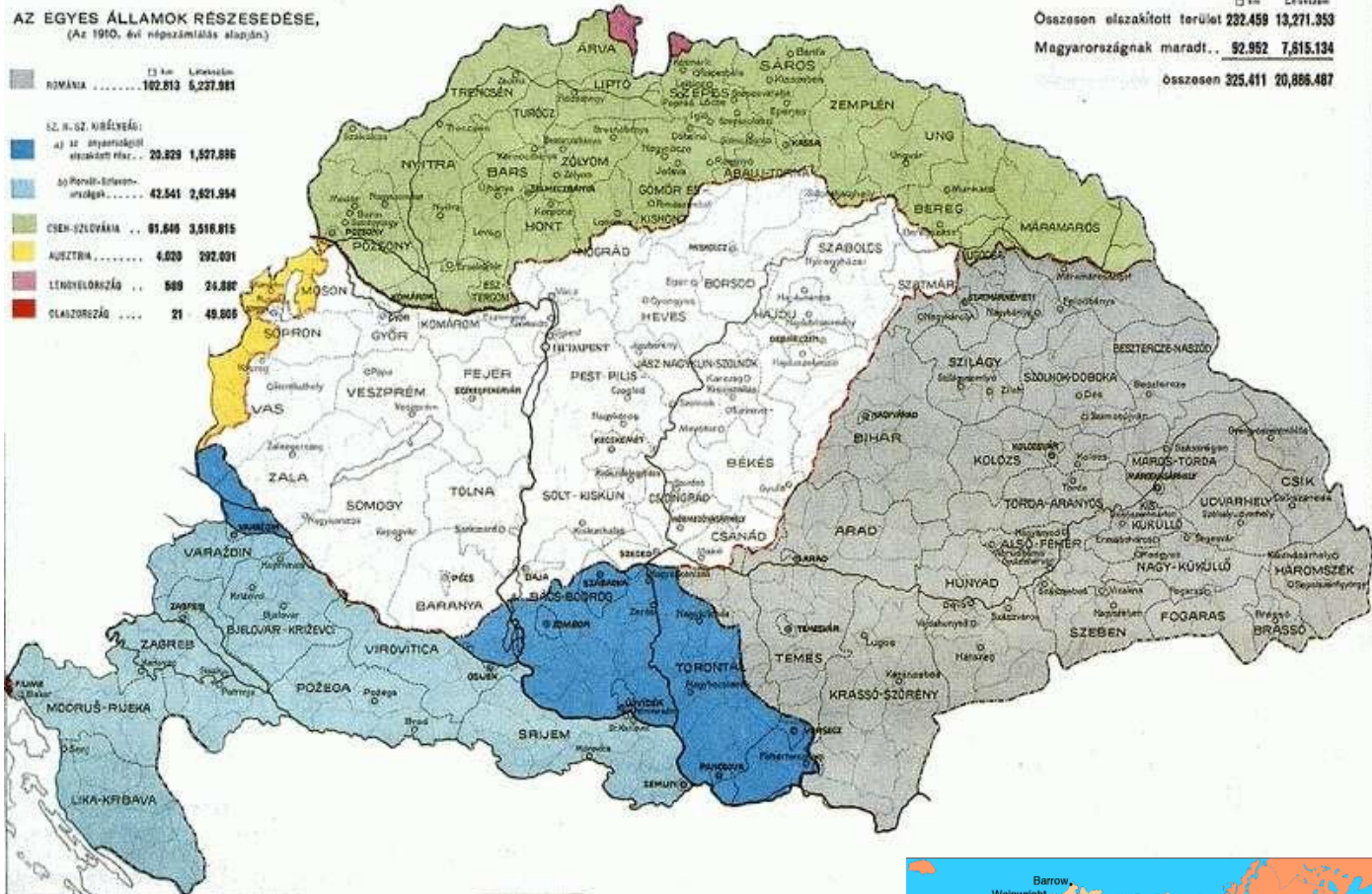
b) Horvát-Erőse-
uradok 42.541 3.621.984

CSEH-SZLOVÁKIA .. 81.646 3.516.815

AUSZTRIA 4.020 292.691

LENGYELORSZÁG .. 589 24.880

OLASZORSZÁG 21 49.805

A vízi államterület

- Édesvízi államterület
- Több állam területére eső tavak – közös megegyezés
Pl.: Fertő-tó
- Folyók
  - nemzetközi folyó = vízi út, amely legalább két államon folyik keresztül vagy közöttük határt képez
  - a nemzetközi folyók hajózási szabályai:
hajózás szabadsága, *cabotage*, stb.
  - folyók nem hajózási célú használata:
mezőgazdaság, öntözés, halászat, stb.

A Duna jogi helyzete

- szabályozás története (1815, 1856, 1921)
- 1948. évi belgrádi egyezmény és az 1998. évi kiegészítő jegyzőkönyve
- Duna Bizottság, parti állam és nem parti állam tagok
- jelenlegi kihívások, Rajna-Majna-Duna-csatorna

A tenger fogalma és nemzetközi szabályozása

- A tenger = sós víz, amelyről a világtengeter bármely pontjára hajóval el lehet jutni
- A szabályozás kialakulása
  - szokásjog
  - 1958 - Genf: 4 egyezmény (nyílt tenger, parti tenger és csatlakozó övezet, halászat, kontinentális talapzat)
  - 1982. évi ENSZ Tengerjogi Egyezménye

A tenger jogállása

- A tenger jogállása
  - államterületet képező: pl. parti tenger, beltenger, szigetközi tenger
  - államterület tartozékai: csatlakozó övezet, kizárólagos gazdasági övezet, kontinentális talapzat
  - nem államterületet képező: nyílt tenger

Tengeri államterület: parti tenger és beltenger

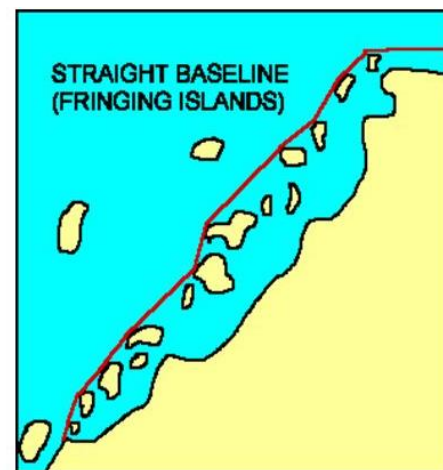
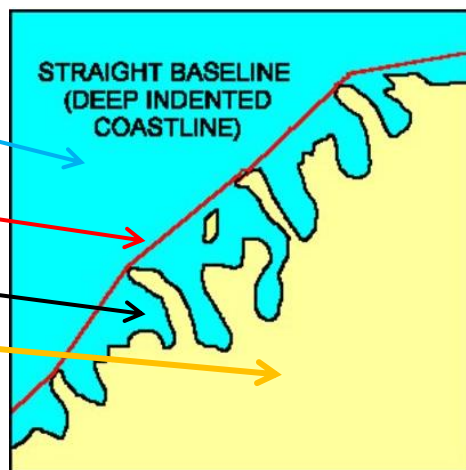
- Parti tenger
  - az alapvonalától a tenger felé eső 12 tengeri mérföldnyi sáv
  - az alapvonal megállapítására eltérő szabályok léteznek a partvonal rajzolatának megfelelően (lapos part, csipkézett part, partközeli szigetek, öböl, szigetállam)
  - parti tenger jogállása: államterület, de a békés célú áthaladást meg kell engedni más állam hajóinak

Parti tenger

Alapvonal

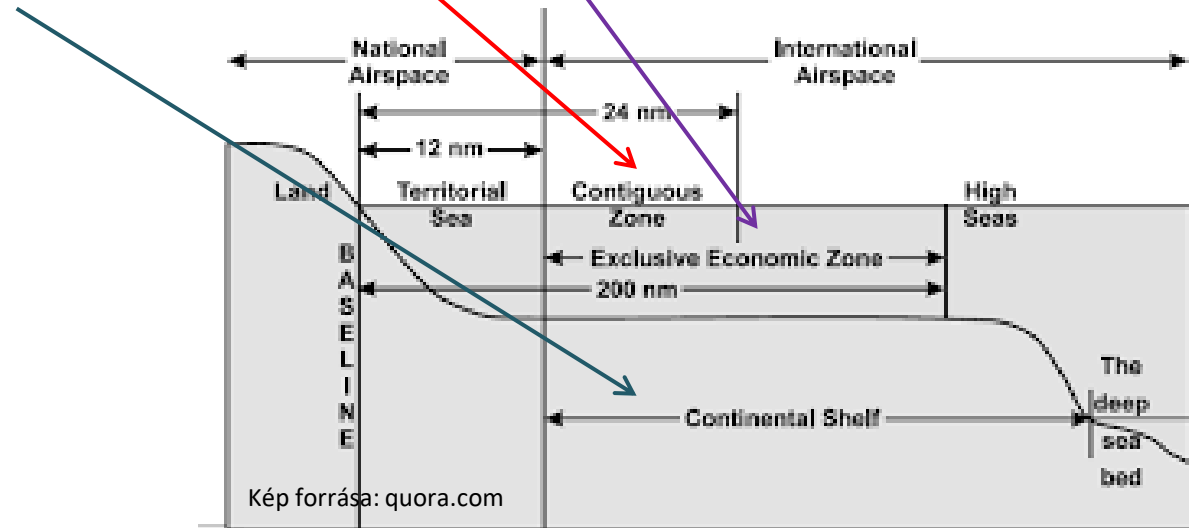
Beltenger

Szárazföld

Más tengeri övezetek

- Az államterület tartozékai olyan tengeri területek, amelyek nem tartoznak az állam tulajdonába (nem államterület), azonban a parti államnak kizárólagos jogosítványai vannak
- Az államterület tartozékai:
  - Csatlakozó övezet
  - Kizárólagos gazdasági övezet
  - Kontinentális talapzat

A légi tér nemzetközi jogi helyzet

- Kiterjedése: a föld felszínétől a világűr határáig (ahol a levegő felhajtóerejét kihasználva lehet repülni)
- egyezmények: 1919 - Párizs, 1929 - Varsó, 1944 - Chicago
- ICAO: Polgári Légi Közlekedési Szervezet
- A polgári légi közlekedés szabályai, szabadságelvei:
  - Békés átrepülés joga
  - Technikai célú leszállás joga
  - Áruk és utasok felvétele, kirakása a saját vagy más állam területén

Kép forrása: hu.wikipedia.org; 123rf.com

A légi közlekedés biztonságát veszélyeztető cselekmények elleni küzdelem

- 1963. évi Tokiói Egyezmény a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről
- 1970. évi Hágai Egyezmény a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről
- 1971. évi Montreali Egyezmény a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről
- 1988. évi kiegészítő Jegyzőkönyv az 1971. évi Montreali Egyezményhez a nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról

Fogalomtár

államterület = az a térség, ahol az állam minden más állam kizárásával területi főhatalmat gyakorol

occupatio = egyoldalú foglalás, uratlan terület birtokba vétele a terület jogszerű megszerzésének céljával

debelláció = a terület amiatt válik uratlanná, mivel a megszerzője háborúban megsemmisítette a terület kormányát, államigazgatását

annexió = fegyveres erőszakkal terület szerzése egy másik államtól

cesszió = ingyenes területszerzés

nemzetközi folyó = vízi út, amely legalább két államon folyik keresztül vagy közöttük határt képez

cabotage = szállítási vagy fuvarozási tevékenység, egy adott ország területének két pontja között, amelyet az adott országban nem honos gazdasági szereplők végeznek. Eredetileg hajózási kifejezés, a tengeri államok saját kikötői közötti, illetve a nemzetközi folyamok egy államhoz tartozó szakaszán zajló forgalomra vonatkozott.

tenger = sós víz, amelyről a világtenger bármely pontjára hajóval el lehet jutni

Önellenőrző kérdések

- ✓ Milyen jogállása lehet a nemzetközi jog alapján a területnek?
- ✓ Mi az államterület? Melyek az államterület részei?
- ✓ Milyen területszerzési jogcímek vannak?
- ✓ Mi a különbség az annexió és a debelláció között?
- ✓ Milyen fajtái vannak a cessziónak?
- ✓ Mit jelent a *cabotage*?
- ✓ Melyek a fő elvei a nemzetközi folyókon való hajózásnak?

Nézz utána!

- Könyv: Jules Verne: A dunai hajós
- Zene: Ifj. Johann Strauss: Kék Duna keringő
- Film: Senkiföldje (No Man's Land, 2001)

- *A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetők.
- *A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- *A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

*Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.*

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE